

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.4.21>

CHARAKTERYSTYKA OPERACYJNO-POSZUKIWAWCZA WYKROCZEŃ KARNYCH POPEŁNIANYCH PRZEZ GRUPY ZORGANIZOWANE I ORGANIZACJE PRZESTĘPCZE

Valentyn Kopaiev

student Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-2039-9590

e-mail: valentynkopaiev@gmail.com

Adnotacja. W artykule ustalono, że charakterystyka operacyjno-poszukiwawcza wykroczeń karnych popełnianych przez zorganizowane grupy i organizacje przestępcze jest to zbiór operacyjnie istotnych cech ich uczestników, motywów, przedmiotu wkrócenia, sytuacji, określenia głównych form i metod popełnienia, modelowania bezprawnego zachowania osób podejrzanych o ich popełnienie, nakreślenia obszarów wyszukiwania operacyjnego, kierunków i metod taktycznych wdrażania działań operacyjno-poszukiwawczych, które mają znaczenie dla zapobiegania, wykrywania i dochodzenia takich czynów i nie dublują treści kryminologicznej, kryminalistycznej, karno-prawnej i stanowi niezależny rodzaj kompleksowej charakterystyki operacyjno-poszukiwawczej, ponieważ podkreśla te strony, specyficzne cechy i cechy wykroczeń karnych popełnianych przez zorganizowane grupy i organizacje przestępcze, które nie są odzwierciedlone w innych cechach.

Słowa kluczowe: charakterystyka operacyjno-poszukiwawcza, jednostki operacyjne, zorganizowane grupy przestępcze i organizacje przestępcze.

OPERATIVE AND INVESTIGATIVE CHARACTERISTICS OF CRIMINAL OFFENSES COMMITTED BY ORGANIZED GROUPS AND CRIMINAL ORGANIZATIONS

Valentin Kopaiev

laureate of the National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-2039-9590

e-mail: valentynkopaiev@gmail.com

Abstract. The article defines that the operational-investigative characteristics of criminal offenses committed by organized groups and criminal organizations is a set of operationally significant signs about their participants, motives, the object of the offense, the environment, to determine the main forms and methods of commission, to model the illegal behavior of persons suspected of their commission, outline the spheres of operational search, directions and tactical methods of implementation of operational-investigative measures, which are important for the prevention, detection and investigation of such acts and do not duplicate the content of criminological, criminological, criminal-legal, and constitute an independent type of complex operational-investigative characteristics, as it highlights those aspects, specific signs and features of criminal offenses committed by organized groups and criminal organizations that are not reflected in other characteristics.

Key words: operational and investigative characteristics, operational units, organized criminal groups and criminal organizations.

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Валентин Копаяєв

здобувач Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2039-9590

e-mail: valentynkopaiev@gmail.com

Анотація. В статті визначено, що оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями це сукупність оперативно значимих ознак про їх учасників, мотиви, предмет посягання, обстановку, визначити основні форми та способи вчинення, змодельовати протиправну поведінку осіб, які підозрюються у їх вчиненні, намітити сфери оперативного пошуку, напрямки й тактичні прийоми здійснення оперативно-розшукових заходів, які мають значення для запобігання, виявлення та розслідування таких діянь і не дублюють зміст кримінологічної, криміналістичної, кримінально-правової, та становить самостійний вид комплексної оперативно-розшукової характеристики, так як у ній висвітлюються ті сторони, специфічні ознаки та риси кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, які не відображенні в інших характеристиках.

Ключові слова: оперативно-розшукова характеристика, оперативні підрозділи, організовані злочинні групи та злочинні організації.

Вступ. В умовах збройної агресії проти України та намагання створити терористичні організації в державі організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки.

Підвищення рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчинено у складі організованих груп і злочинних організацій, зокрема із застосуванням вогнепальної зброї, установлення корумпованих відносин між посадовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування та криміналітетом, використання неконкурентних методів у фінансово-господарській діяльності підприємств негативно впливає на економічне зростання та пов'язаний з ним суспільний розвиток України.

Ескалація жорстокості та насильства, дестабілізація внутрішньої соціально-політичної ситуації призводить до порушення функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також підризу авторитету держави та її правоохоронних органів серед населення.

Організована злочинність постійно трансформується, удосконалюючись при цьому. Маючи у розпорядженні значні суми незаконно здобутих фінансових ресурсів, організатори дбають про власну безпеку, забезпечуючи себе та своїх співників сучасними засобами. Від засобів зв'язку до засобів протидії проведення щодо них оперативно-технічних заходів

Відсутність системного підходу до ведення боротьби з організованою злочинністю, неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відповідній сфері, застаріле та розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, методологія оцінки загроз організованої злочинності, використання застарілих форм і методів боротьби з таким явищем призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею.

Стан дослідження. Важливі питання оперативно-розшукової діяльності та протидії організованим групам (далі – ОГ) і злочинним організаціям (далі – ЗО), що послуговували базисом для дослідження проблем оперативно – розшукової характеристики, розглядали у своїх працях А.В. Баб'як, Б.І. Бараненко, Г.М. Бірюков, В.І. Василичук, А.Ф. Возний, А.А.Вознюк, М.Л. Грібов, Н.Й. Гутурова, О.М. Джуца, А.І. Долгова, М.І. Мельник, М.А. Погорецький, В.П. Захаров, О.В. Кириченко, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондрагєв, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, Ю.Ю. Орлов, В.Л. Ортинський, В.Д. Пчолкін, В.Л. Регульський, Д.Б. Сергєєва, М.В. Стащак, С.Р. Тагієв, О.Ю. Татаров, В.В. Топчій, В.І. Фаринник, А.М. Черняк, К.О. Чаплинський, С.С. Чернявський, Б.В. Романюк, О.Г. Цветков, В.Ю. Шепітько та ін.

Зазначені та інші вчені зробили значний внесок у теорію і практику, створивши загальне наукове підґрунтя для подальших досліджень, проте в умовах системних законодавчих змін і структурно-функціональних перетворень у правоохоронних органах залишається відсутність системного наукового підходу до оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, що й зумовило обрання теми даної наукової праці

Метою дослідження є визначення поняття та змісту оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

1) визначити поняття оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО; 2) дослідити структурно-функціональні ознаки організованих злочинних угруповань; 3) охарактеризувати особистісні характеристики учасників і лідерів організованих злочинних угруповань; 4) визначити характер і способи протиправної діяльності організованих злочинних угруповань; 4) розкрити об'єкти і типові сліди злочинних посягань організованих злочинних угруповань.

Виклад основного матеріалу. Питання вивчення оперативно-розшукової характеристики як наукової категорії лишається актуальним упродовж тривалого часу. Його досліджували вчені, які розглядали проблеми виявлення та розкриття злочинів різних видів у процесі оперативно-розшукової діяльності. Цей термін трактують як сукупність ознак, упорядкованих і взаємопов'язаних, почерпнутих із різних інформаційних джерел, що належать, передусім, до криміналістичної, кримінологічної, психологічної, економічної та інших характеристик злочинів (Василичук, Данченко, 2015).

Поняття «характеристика» застосовують у різних галузях наукового знання, її розуміють як сукупність визначених параметрів об'єкта, явища в кількісному та якісному вираженні. Характеристика – це опис, визначення істотних, характерних особливостей, ознак когось або чого-небудь (wikipedia, 2020).

Теорія ОРД вивчає ті аспекти злочинності, інформація про які необхідна для науково обґрунтованих й ефективних заходів організації і тактики застосування оперативно-розшукових сил, засобів та заходів у протидії злочинності. Тому, на нашу думку, оперативно-розшукова характеристика має органічно поєднувати результати аналізу злочинів з позицій інших юридичних наук.

Оперативно-розшукова характеристика ОГ та ЗО – це сукупність оперативно-розшукової та іншої інформації про закономірності, тенденції і процеси, що відбуваються у злочинному середовищі та його інфраструктурі, ознаки формування і функціонування організованих злочинних структур, їх лідерів і учасників, види і способи протиправної діяльності (Коваленко, Моїсєєв, Тацій, Шемшученко, 2009: 609).

Організоване злочинне угруповання це стійке ієрархічне об'єднання декількох осіб (трьох і більше) у злочинну групу, які попередньо зорганізувалися для тривалої спільної злочинної діяльності об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, діяльність яких відомо спрямовується лідером за підтримки інших членів групи на постійне вчинення злочинів з метою отримання значних злочинних прибутків за допомогою корупції, насильства і використання прогалін у законодавстві (Азаров, Гришук, Савченко, 2016: 898).

Вітчизняне кримінальне законодавство класифікує організовані злочинні угруповання за ступенем організованості на: організовані групи та злочинні організації.

Так стаття 255. КК України передбачає відповідальність за «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній» п. 5 даної статті зазначає, про статус суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі» (Кримінальний кодекс України, 2001).

Термін «вор в законі» переважно властивий кримінальній субкультури країн пострадянського простору; вважається, що «вори в законі» як специфічні учасники кримінального світу з'явилися в 30-ті рр. минулого століття, хоч і така інформація не має належного ступеня достовірності (Корнієнко, 2017: 676).

Цікаво, що використання розглядуваного «титулу» самими злочинцями є достатньо суперечливим: вони називають себе просто «ворами», не додаючи згадування про будь-який закон (Гула, 2015: 365-376).

«Вор в законі» – це статус в ієрархії злочинного середовища, що присвоюється на спеціальній «сходці» професійним злочинцям, які зберігають традиції злочинного середовища або внесли великі суми в грошовий фонд злочинного співтовариства. Цей статус характеризується наявністю жорсткого кодексу поведінки, сталих кримінальних традицій, високим рівнем організованості, ієрархічності, закритості і конспіративності (Денисов, Денисова, Пузиревський, 2020: 228-229).

В Україні прямий або опосередкований вплив на криміногенні процеси здійснюють або намагаються здійснювати близько 40 «злочинців в законі», з яких більш-менш постійно перебувають на території держави близько 20, близько 13 впливають на криміногенну ситуацію, перебуваючи за межами країни, 7 є т.з. «гастролерами», громадянами інших держав, які періодично прибувають на територію України, проживають нелегально, у зв'язку із чим неодноразово видворяються з території країни, при цьому повертаючись знову і знову.

Переважна більшість останніх постійно намагаються легалізуватися на території країни, отримавши громадянство або вид на проживання за фіктивними даними, після скасування яких оскаржують такі рішення в судах судів різних рівнів, а також провокуючи відкриття відносно себе кримінальних проваджень за нетяжкими статтями (Вознюк, 2018: 928).

Під злочинним впливом слід розуміти будь-які дії особи, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям сприяє, спонукає, координує або здійснює інший вплив на злочинну діяльність, організовує або безпосередньо здійснює розподіл коштів, майна чи інших активів (доходів від них), спрямованих на забезпечення такої діяльності.

Під особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі "вора в законі", слід розуміти особу, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям здійснює злочинний вплив і координує злочинну діяльність інших осіб, які здійснюють злочинний вплив. [5]

Кримінальна діяльність *представників нової формації злочинного світу та їх лідерів* зосереджена по таким напрямкам:

- розподіл сфер впливу між іншими ОГ та ЗО;
- впровадження і розповсюдження кримінального способу життя серед молоді;
- вплив на соціально-економічні ситуації в окремих регіонах та державі у цілому;
- взаємодія із представниками злочинного світу пострадянського простору та представниками інших країн світу;
- відмивання, легалізація та інвестування коштів отриманих злочинним шляхом в легальний бізнес та державний сектор економіки;
- узгоджують питання «призначення» так званих «смотрящих» у регіонах, містах, виправних колоніях, слідчих ізоляторів;
- співпраця та допомога іншим «злочинцям в законі»;
- підкуп представників органів державної влади на всіх рівнях, особливо судейської влади;
- кришування, контроль та розподіл сфер впливу на тіншовому ринку;
- заміна органів влади при вирішенні спірних економічних та бізнес інтересів;
- вирішення спірних питань між представниками злочинного світу, «третейський суд»;
- приймають участь у розподілі так званого «злочинського общака» (каса взаємодопомоги) (Кваша, 2003);
- впровадження нових «не силових методів» отримання коштів (створення та координація діяльності «колцентрів» для шахрайських дій в Україні та за її межами);
- політичне лобіювання, вчинення загально-кримінальних злочинів (крадіжки, пограбування, розбійні напади, вимагання, тримання заручників і таке інше);
- організація поставки засудженим у виправні колонії «грева» (продуктів харчування, цигарок, заборонених речей).
- підтримання тісного зв'язку із представниками крупного тіншового та легального бізнесу, з фінансово-промисловими групами, олігархами, корупційними зв'язками в органах державної влади та правоохоронними органами, особами, які позиціонують себе як громадські діячі, зірками шоу-бізнесу, відомими спортсменами та діючими політиками, використовуючи їх положення у суспільстві та владі [11, с. 216].

Вони зв'язують себе родинними зв'язками та налагоджують спільний бізнес.

Аналізуючи вчинені злочини, слід зазначити, що тут спостерігаються сталі тенденції, а головними "сферами інтересів" організованої злочинності залишаються: вимагання, шахрайство та привласнення коштів, незаконне виробництво та розповсюдження наркотиків і інші майнові злочини (незаконні вирубка лісу, видобуток бурштину тощо).

Таке різноманіття демонструє, як організована злочинність проникає практично у будь-яку сферу життя. Крім того, спостерігається тренд, що участь в ОЗГ стає все більш цікавою посадовцям державних установ та підприємств. Зокрема різних рівнів влади, впливу, сфери відповідальності.

Зміст оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО складають чотири основні її елементи:

- 1) структурно-функціональні ознаки організованих злочинних угруповань;
- 2) особистісні характеристики учасників і лідерів організованих злочинних угруповань;
- 3) характер і способи протиправної діяльності організованих злочинних угруповань;
- 4) об'єкти і типові сліди злочинних посягань організованих злочинних угруповань.

У системі структурно-функціональних ознак, які розкривають перший елемент оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО, слід виділити: структуру організованого злочинного угруповання як специфічного кримінального організму; тип організованих злочинних угруповань; рівень кримінального розвитку; особливості формування; систему функцій; сферу кримінальної активності; систему організації захисту від викриття; напрям використання общакових грошових коштів; озброєність; корумпованість (Юрченко, 2013: 37-48).

Важливим показником є внутрішня організація ОГ та ЗО, що складається з розкриття основних її ланок. До інших показників належить ступінь складності внутрішньої структури, що виражається в характеристиці укрупнених ланок кримінального утворення і методах управління ними.

Типи ОГ та ЗО: загальнокримінальні, господарсько-корисливі, управлінсько-господарські, політико-ідеологічні (етнічні, національні), перехідні, тобто такі, що перебувають на стадії зміни типологічного кримінального забарвлення, і змішані.

Рівень кримінального розвитку ОГ та ЗО складається з показників, що відображають колективність вирішення кримінальних завдань, якісний зміст кримінальних зв'язків, зумовленість реалізації цілей ОЗУ, їх фінансову спроможність і територіальну поширеність.

При аналізі тенденцій і процесів, що характеризують систему та ієрархію ОГ та ЗО, виділяються наступні моменти: активізація розпорядження своїм капіталом з метою вдосконалення злочинної діяльності та організація легального бізнесу; динаміка перерахування грошових коштів з використанням системи розрахункових банківських операцій; переорієнтація в зонах кримінальної відповідальності на контроль за територіями і остаточне формування регіональної і галузевої їх компетенцій; розвиток ділових контактів з представниками фінансово-промислових груп, олігархами, бізнесменами і депутатами, активізація ОГ та ЗО по виходу на міжнародний рівень.

До особливостей формування ОГ та ЗО структур належать: інформація про етап розвитку ОГ та ЗО, система характеристик і показників, які розкривають корисливі цілі протиправної діяльності, її предметну і морально-психологічну основу і спосіб об'єднання.

Характеристика системи, функцій ОГ та ЗО включає сукупність засобів і способів інформаційного забезпечення, види злочинної діяльності, систему характеристик і показників, які розкривають механізм функціонування, ступінь легальності ОГ та ЗО, рівень кримінальної мобільності.

Другий елемент – укрупнений блок відомостей про ОГ та ЗО – складають особистісні ознаки учасників і лідерів ОГ та ЗО, до яких належать:

- якісна характеристика осіб, що входять в ОГ та ЗО;
- склад типового кримінального формування;
- характер психологічного стану ОГ та ЗО як цілісного кримінального організму.

Якісна характеристика осіб, які входять до ОГ та ЗО, складається із системи показників, що відбивають у сукупності їх соціально-демографічний та професійний склад, кримінальний досвід і знання основ юриспруденції, типології лідерів, непрямих учасників, виконавців, національно-державну приналежність учасників організованої злочинної діяльності.

До складу практично будь-якого ОГ та ЗО входять: організатор, кримінальний авторитет, ватажок, лідер, «зłodій у законі»; активні учасники (бойовики, охоронці); другорядні особи, які вчиняють злочини, обтяжені злочинною діяльністю і які відчують страх перед покаранням; посібники, корупціонери, особи, які погодилися на вступ до ОГ та ЗО, проте ніяких практичних дій щодо здійснення його цілей не проводили; особи, які здійснюють кримінальну розвідку і контррозвідку, особи, відповідальні за юридичний та економічний сектори злочинної діяльності.

Третій елемент оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО становлять відомості про протиправну діяльність організованих злочинних формувань. Цей елемент включає сукупність ознак, які розкривають основні напрями кримінальної активності ОГ та ЗО. Протиправна діяльність є змістовним елементом оперативно-розшукової характеристики організованої злочинності і дає інформацію про її конкретні напрями, види і способи. У протиправній діяльності ОГ та ЗО як елементі оперативно-розшукової характеристики виявляються такі ознаки:

- напрями і види організованої злочинної діяльності;
- способи вчинення та приховування злочинів (ключова ознака) (Біленчук, 2007: 324).

Напрями організованої злочинної діяльності можна розглядати у вузькому і широкому значенні. У вузькому значенні вони розкриваються через систему видів злочинної діяльності і є найбільш укріпленими їх блоками. У широкому сенсі напрями організованої злочинної діяльності складаються з характеристик і показників, що відображають зв'язок і взаємини кримінального та некримінального характеру організованої

злочинної діяльності: зв'язок і взаємини «кримінальних (економічних, фінансових та ін.) і кримінальних аспектів (способи вчинення та приховування злочинів, злочинна розвідка і контррозвідка, планування організованої злочинної діяльності).

Спосіб вчинення злочину є одною з головних ознак протиправної діяльності ОГ та ЗО. Він завершує основну частину елемента оперативно-розшукової характеристики. Способи вчинення злочинів організованими групами мають свої специфічні особливості. Дедалі частіше зустрічаються витончені способи приховування злочинів, їх слідів.

Четвертий елемент оперативно-розшукової характеристики ОГ та ЗО становлять відомості про об'єкти і типові сліди злочинних посягань.

Вони дозволяють зрозуміти об'єктивну спрямованість функціонування організованих злочинних структур, визначити стратегію задумів злочинних акцій, установити сфери і території, над якими організовані злочинні групи посилюють або послаблюють кримінальний контроль. Велике значення даний елемент набуває при організації захисту життя і здоров'я людей, оскільки потерпілий як особа, якій заподіюється фізична, моральна і майнова шкода, об'єктивно потрапляє у сферу інтересів учасників і лідерів організованих злочинних структур.

До предметів злочинного посягання ОГ та ЗО належать готівкові та безготівкові кошти, також валюта, документи, цінні папери, коштовності і раритети, зброя, боєприпаси, військова техніка, наркотичні речовини, промислова продукція та продовольчі товари, сировинні ресурси, корисні копалини, матеріали, майно громадян і юридичних осіб, інші предмети (Мінка, Чаплинський, 2007: 145).

Наукова новизна. Аналізуючи способи вчинення кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, автор класифікує їх на: 1) злочини, проти власності (ст.ст. 185, 186, 187, 189, 190, 191 КК України); б) злочини у сфері господарської діяльності (209 КК України); в) злочини у сфері обігу наркотичних засобів (ст. ст. 305, 307, 309 КК України); г) злочини у сфері службової діяльності (368, 369, 370 КК України); д) злочини у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку (ст.ст. 361, 362, КК України).

На підставі аналізу правозастосовної діяльності виділені основні риси організованих груп і злочинних організацій: на етнічній основі; з транснаціональним характером; з міжрегіональними зв'язками; причетні до розкрадання бюджетних коштів;

Структуру сучасних ОГ та ЗО складають: «вори в законі»; «смотрящі»; «кримінальні авторитети»; «бродяги»; «полюженці». Вищезазначені особи можуть бути організаторами, підбурювачами, пособниками та виконавцями

Висновки. Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями це сукупність оперативно значимих ознак про їх учасників, мотиви, предмет посягання, обстановку, визначити основні форми та способи вчинення, змодельовати протиправну поведінку осіб, які підозрюються у їх вчиненні, намітити сфери оперативного пошуку, напрями й тактичні прийоми здійснення оперативно-розшукових заходів, які мають значення для запобігання, виявлення та розслідування таких діянь і не дублюють зміст кримінологічної, криміналістичної, кримінально-правової, та становить самостійний вид комплексної оперативно-розшукової характеристики, так як у ній висвітлюються ті сторони, специфічні ознаки та риси кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, які не відображенні в інших характеристиках.

Список використаних джерел:

1. Азаров Д.С., Гришук В.К., Савченко А.В. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. К. : Юрінком Інтер, 2016. 898 с.
2. Біленчук П.Д. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посібн. К. : МАУП, 2007. 324 с.
3. Василичук В.І., Данченко Л.І. Окремі дискусійні питання запровадження у національному законодавстві кримінальної відповідальності стосовно осіб, віднесених до категорії “злочинці у законі”. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) науково-практичний журнал*, 2015. № 1 (34). С. 91–94.
4. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них: монографія. Київ : ФОРМ МАСЛАКОВ, 2018. – 928 с.
5. Гула Л.Ф. Організована злочинна група – основа організованої злочинності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. Вип. 1. С. 365–376.
6. Денисов С.Ф., Денисова Т.А., Пузиревський М.В. Кримінально-виконавче право: словник-довідник. Чернігів : Десна Поліграф, 2020. 229 с.
7. Кваша О.О. Організатор злочину. Кримінально-правове та кримінологічне дослідження: монографія. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. – 216 с.
8. Коваленко В.В., Моїсєєв С.М., Тацій В.Я., Шемшученко Ю.С. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. Т. 6. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). К. : Атіка, 2009. 609 с.
9. Корнієнко М.В. Сучасні засади протидії спеціалізованих підрозділів ОВС організованій злочинності: монографія. К. : НАВСУ. 2017. – 676 с.
10. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III.

11. Мінка П.Я., Чаплинський К.О. Тактика розслідування злочинів вчиненими організованими групами та злочинними організаціями : навч. посібн. Дніпро. : ДГУ, 2007. 145 с.
12. Панов М.І., Шепітько В.Ю., Коновалов В.О. Розслідування злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами. Настільна книга слідчого: наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів. [2-ге вид., доповн. і переробл.]. К. : Ін Юре, 2011. 537 с.
13. Характеристика (значення) [Електронний ресурс]. – Режим доступу; [https://uk.wikipedia.org/wiki/Характеристика_\(значення\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Характеристика_(значення)). – Назва з екрана.
14. Юрченко О.М. Засоби інформаційного забезпечення протидії організованій злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн.* 2013. № 2(30). – С. 37–43.

References:

1. Azarov, D.S., Hryshchuk, V.K., Savchenko, A.. (2016). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]. K. : Yurinkom Inter, 898 p. [in Ukrainian].
2. Bilenchuk, P.D. (2007). Kryminalistychna taktyka i metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyntiv [Forensic tactics and methods of investigation of certain types of crimes]: navch. posibn. K. : MAUP, 324 p. [in Ukrainian].
3. Vasylnchuk, V.I., Danchenko, L.I. (2015). Okremi dyskusiini pytannia zaprovadzhenia u natsionalnomu zakonodavstvi kryminalnoi vidpovidalnosti stosovno osib, vidnesenykh do katehorii "zlodiyy u zakoni" [Separate debatable issues of the introduction of criminal liability in national legislation for persons classified as "thieves in law"]. *Borotba z orhanizovanoi zlochyntistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka) naukovo-praktychnyi zhurnal*, № 1 (34). pp. 91–94. [in Ukrainian].
4. Vozniuk, A.A. (2018). Kryminalna vidpovidalnist za stvorennia zlochyntnykh obiednan ta uchast u nykh [Criminal liability for the creation of criminal associations and participation in them]: monohrafiia. Kyiv : FOP Maslakov, 928 p. [in Ukrainian].
5. Hula, L.F. (2015). Orhanizovana zlochyntna hrupa – osnova orhanizovanoi zlochyntnosti [An organized criminal group is the basis of organized crime]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 1. pp. 365–376. [in Ukrainian].
6. Denysov, S.F., Denysova, T.A., Puzyrevskiy, M.V. (2020). Kryminalno-vykonavche pravo: slovnyk-dovidnyk [Criminal executive law: dictionary-reference]. Chernihiv : Desna Polihraf, 229 p. [in Ukrainian].
7. Kvasha, O.O. (2003). Orhanizator zlochyntu. Kryminalno-pravove ta kryminolohichne doslidzhennia [The organizer of the crime. Criminal law and criminological research]: monohrafiia. – K. : In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho, 216 p. [in Ukrainian].
8. Kovalenko, V.V., Moisieiev, S.M., Tatsii, V.Ia., Shemshuchenko, Yu.S. (2009). Mizhnarodna politseiska entsyklopediia: u 10 t. T. 6. Operatyvno-rozshukova diialnist politsii (militsii) [International police encyclopedia]. K. : Atika, 2009. 609 p. [in Ukrainian].
9. Korniienko, M.V. (2017). Suchasni zasady protydii spetsializovanykh pidrozdiliv OVS orhanizovanii zlochyntnosti: monohrafiia [Modern principles of combating organized crime by specialized units of the Ukrainian Armed Forces]. K. : NAVSU. – 676 p. [in Ukrainian].
10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine] vid 05 kvit. 2001 r. № 2341-III. [in Ukrainian].
11. Minka, P.Ia., Chaplynskyi, K.O. (2007). Taktyka rozsliduvannia zlochyntiv vchynenykh orhanizovanykh hrupamy ta zlochyntnykh orhanizatsiiami [Tactics of investigating crimes committed by organized groups and criminal organizations]: navch. posibn. Dnipro. : DHU. 145 p. [in Ukrainian].
12. Panov, M.I., Shepitko, V.Iu., Konvalov, V.O. (2011). Rozsliduvannia zlochyntiv, shcho vchyniaiutsia orhanizovanykh zlochyntnykh hrupamy. Nastilna knyha slidchoho [Investigation of crimes committed by organized criminal groups. Desk book of the investigator]: nauk.-prakt. vyd. dla slidchykh i diznavachiv. [2-he vyd., dopovn. i pererobl.]. K. : In Yure, 537 p. [in Ukrainian].
13. Kharakterystyka (znachennia) [Characteristic (value)]. – Rezhym dostupu; [https://uk.wikimedia.org/wiki/Kharakterystyka_\(znachennia\)](https://uk.wikimedia.org/wiki/Kharakterystyka_(znachennia)). – Nazva z ekrana.
14. Iurchenko, O.M. (2013). Zasoby informatsiinoho zabezpechennia protydii orhanizovanii zlochyntnosti [Means of information support for combating organized crime]. *Borotba z orhanizovanoi zlochyntistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka) : nauk.-prakt. zhurn.* № 2(30). – pp. 37–43. [in Ukrainian].